

"بنام یگانه هستی بخش"

مرکز آموزشی درمانی شهید مطهری مرودشت

مراقبت از کاتتر دابل لومن و فیستول

(ویژه آموزش به بیمار)

شناسنامه پمفلت آموزشی:

تهیه کننده : فریبا عمادی - کارشناس پرستاری

تهیه شده در : خرداد 1404

منبع : هند بوک دیالیز

تایید شده توسط :

دکتر گرجی محمدی - فوق تخصص کلیه

تعریف :

یکی از درمان های جایگزین نارسایی کلیه، دیالیز خونی است. در هر نوبت از دیالیز، خون فرد تصفیه می شود و مواد زائد و آب و نمک اضافی برداشته شده و به این ترتیب تعادل آب و نمک بدن حفظ می شود. برای انجام دیالیز خونی مناسب در هر دقیقه حدود 250-300 سی سی خون فرد وارد دستگاه دیالیز شود.

از آن جایی که عروق معمولی در اندام ها توانایی خون دهی به این میزان را ندارند لازم است از روش هایی برای سرعت بخشیدن به خروج خون از بدن استفاده گردد. این روش ها شامل ایجاد فیستول، گذاشتن کاتتر موقت یا دائم یا رگ مصنوعی می باشد.

فیستول شریانی وریدی بهترین راه دستیابی به عروق در بیماران مبتلا به نارسایی مزمن کلیه تحت درمان دیالیز است.

با ایجاد اتصال بین سرخرگ و سیاهرگ در ناحیه مچ دست یا آرنج، فیستول ایجاد می شود. با انجام این عمل سیاهرگ های دست برجسته و پر خون می شوند و با سوزن زدن به خوبی می توان به جریان خون مورد نظر در حین دیالیز دست یافت. زمان استفاده از فیستول معمولاً 14-12 هفته پس از ایجاد آن است.

در افراد مسن، دیابتی و بیماری های عروقی گاهی برای آن که فیستول قابل استفاده گردد، به 6 ماه زمان نیاز داریم. استفاده پس از موعد از فیستول ممکن است طول عمر آن را کاهش دهد.

مراقبت های بعد از عمل شانت گذاری :

✓ 1- کار سنگین با عضوی که شانت گذاری شده است تا 2 هفته انجام نشود.

✓ 2- عضو بالاتر از سطح بدن قرار گیرد تا ادم از بین برود.

✓ 3- جهت جلوگیری از خون ریزی از عضوی که عمل شده، فشار خون گرفته نشود.

✓ 4- ورزش دست با حلقه پلاستیکی، یا تکه خمیری را مرتب فشار دهد (به صورت باز و بسته کردن مکرر مشت) با این کار ورید های اطراف فیستول هر چه زودتر متسع و گشاد می شود و برای دیالیز قابل استفاده خواهند شد. *نکته: با لمس یک فیستول فعال، لرزش در زیر دست خود احساس می کنید. در صورت قطع این لرزش ابتدا با دست دیگر ضربات مکرری بر روی محل فیستول و بالاتر از آن بزنید تا باعث تحریک گردش خون شود و حداکثر ظرف 48 ساعت به جراح مراجعه کنید. بخیه ها معمولاً 15-10 روز بعد کشیده می شوند.

✓ 5- پس از فیستول گذاری تا حد امکان از بلند کردن بار سنگین با دست فیستول دار و گذاشتن دست عمل شده در زیر سر خودداری کنید. مراقب باشید ضربه یا فشار محکمی به محل عمل وارد نشود.

✓ 6- در صورت بروز درد، تورم، خون ریزی، گرمی یا ترشح چرکی در فیستول یا تورم ساعد و بازوی دست فیستول دار به سرعت به جراح خود مراجعه کنید.

✓ 7- پس از مدتی سیاهرگ دچار بیرون زدگی و برآمدگی می شود یعنی در یک ناحیه به شدت پر خون و برجسته می شود که دقت کنید رگ بیرون زده چون جدار نازکی دارد، در معرض پارگی و خون ریزی شدید است پس حتماً آن را به جراح نشان دهید.

✓ 8- ممکن است به دنبال عمل، دست دچار تورم شود که معمولاً با انجام حرکات ورزشی و قرار دادن دست در سطحی بالاتر از سطح بدن تورم کاهش می یابد.

✓ 9- در صورت بروز سردی و بی حسی ، کرختی (گزگز شدن و مور مور شدن) و رنگ پریدگی در دستی که فیستول گذاشته شده سریعاً به پزشک مراجعه کنید .

نکات مهم در مراقبت از شانت در روز های ابتدایی :

- 1- در صورت داشتن درد از استامینوفن طبق دستور پزشک استفاده کنید .
- 2- با تعیین وقت قبلی طی یک هفته تا 10 روز و سپس یک ماه بعد به جراح مراجعه کنید.
- 3- سه یا چهار روز بعد از عمل ، تعویض پانسمان انجام شود و حمام کنید.

کاتتر همو دیالیز چیست ؟

کاتتر مورد استفاده برای همودیالیز معمولاً یک کاتتر تونلی است زیرا زیر پوست قرار داده می شود. کاتتر ها عموماً برای شرایط اورژانس و دوره های کوتاه مدت یک تا سه هفته استفاده می شوند اما در شرایط زیر می توان بیشتر از سه هفته از کاتتر ها برای دیالیز استفاده کرد.

_زمانی که فیستول هنوز برای استفاده آماده نیست

-زمانی که راه دیگری برای دسترسی دائمی عروقی وجود ندارد برای مثال : وقتی عروق خونی بیمار به اندازه کافی برای ایجاد فیستول قوی و مناسب نیستند ، کاتتر ها دو راه دارند یکی قرمز (شریانی) که خون را از ورید شما بیرون می آورد و وارد دستگاه دیالیز می کند و راه دیگر آبی رنگ (وریدی) است که اجازه می دهد خون تصفیه شده به بدن شما باز گردد.

لخته :ممکن است داخل مجرای کاتتر یا بیرون آن تشکیل شود و مسیر را مسدود کند این وضعیت سرعت جریان خون کاتتر را کم می کند و کیفیت دیالیز را کاهش می دهد .

عفونت :می تواند حتی با سرعت جریان خوب هم ایجاد شود. مهم است که آموزش های مراقبتی کاتتر را دقیقاً همان طور که آموخته اید اجرا کنید تا از عفونت پیشگیری کنید .

شما باید علائم و نشانه های عفونت کاتتر را بشناسید و آن ها را به پزشک خود یا پرستار دیالیز خود هرچه سریع تر گزارش کنید تا درمان مناسب در اولین فرصت انجام شود .

علائم و نشانه های عفونت کاتتر عبارت اند از:

تب و لرز (حین ،بعد یا مدت کوتاهی پس از شروع دیالیز)، ترشح از محل خروج کاتتر، احساس ضعف و بی حالی عمومی

چگونه از کاتتر دابل لومن مراقبت

کنیم؟

با مراقبت خوب ، کاتتر بیشتر عمر می کند و شما از مشکلاتی مثل عفونت و تشکیل لخته در امان خواهید بود .

نکات مهم زیر را پیش بگیرید:

1-پانسمان کاتتر را تمیز و خشک نگه دارید .

2-اطمینان حاصل کنید که محل ورود کاتتر تمیز است و تیم مراقبت شما پانسمان آن را در هر جلسه تعویض می کند .

3- یک ست پانسمان در منزل داشته باشید تا در صورت نیاز به تعویض پانسمان از آن استفاده کنید .

4-از پرسنل بخواهید تا چگونگی تعویض پانسمان را در شرایط اورژانس به شما یاد بدهند .

5-درپوش کاتتر را هرگز بر ندارید . هوا نباید وارد کاتتر شود .

6- از شنا کردن یا قرار گرفتن در وان حمام بپرهیزید . نباید اجازه دهید که محل کاتتر یا پانسمان کاتتر خیس شود . رطوبت باعث عفونت می شود ، می توانید دوش بگیرید و روی پانسمان را طوری بپوشانید که خیس نشود.

7-هر بار که درپوش کاتتر باز می شود برای جلوگیری از ورود باکتری به کاتتر و جریان خونتتان ، روی بینی و دهان خود را با ماسک بپوشانید . پرسنل نیز موقع تعویض پانسمان شما باید ماسک بزنند و دستکش بپوشند.

8-درپوش و کلمپ های کاتتر شما وقتی برای دیالیز استفاده نمی شوند باید کاملاً بسته نگه داشته شوند . فقط اعضای تیم مراقبتی باید از کاتتر دیالیز شما برای بیرون کشیدن خون یا دادن دارو یا مایعات استفاده کنند.

9-اگر احساس کنید که محل اطراف کاتتر زخمی شده یا قرمز به نظر می رسد فوراً به پرستار دیالیز اطلاع دهید.

10-اگر بخیه کاتتر باز شد جهت پیشگیری از بیرون آمدن کاتتر دابل لومن ،حتماً مجدداً آن را بخیه کنید.